

1

Kaj pomeni sodba o Volovji rebri

// Tomaž Jančar

1: Primer Volovja reber je prva vsebinska sodba slovenskega sodišča, ki je povezana z dovoljevanjem potencialno škodljivih posegov v območja Natura 2000. Sodba je prvi gradnik slovenske pravne prakse, ki razlaga, kako je treba predpise o Naturi 2000 razumeti in jih uporabljati.
foto: Aleš Jagodnik

Naravi gre na planetu Zemlja slabo. Živalske in rastlinske vrste so na udaru kot nemara še nikoli doslej v zgodovini življenja na Zemlji. Vsako leto izumre več kot 10.000 vrst. Koliko natančno jih izumre, ne bomo nikoli vedeli. Vrste namreč izumirajo hitreje, kot jih znanosti sploh uspe popisati. Biodiverzitetna kriza je ena izmed velikih kriz, v katere je zaradi nebrzdanega izkoriščanja planeta zabredlo človeštvo. Žal je izumiranje daleč od oči in srca odločevalcev, saj ga je težko izraziti v dolarjih, v edinem jeziku, ki ga ljudje z močjo zares razumejo. Pa vendar se najdejo vizionarski politiki, ki včasih sprejmejo koristne odločitve za varstvo narave. V Evropski uniji smo tako leta 1992 dobili Habitatno direktivo in z njo zakonodajo o varstvu območij Natura 2000. Brez dvoma in konkurence gre za najmočnejše naravovarstvene pravne instrumente na svetu. Vendar je še tako dober predpis le mrtva črka na papirju, če nima zagovornika, seveda.

V Sloveniji smo Naturo 2000 vzpostavili ob pristopu k Evropski uniji maja leta 2004. V teoriji in na papirju. V praksi je dolgo kazalo, da smo ustvarili še enega brezzobega tigra, kakršnih v slovenskem varstvu narave kar mrgoli. Tako je bilo videti, da ga ni projekta, ki ne bi bil potrjen. Dobro plačani pripravljalci poročil o vplivih na okolje so izumljali »omilitvene ukrepe« za še tako škodljive posege. To so bili časi, ko so uradniki na Pokljuki dovolili graditev biatlonskega centra - s hotelom, snežnimi topovi in vsem drugim vred prav v jedro najpomembnejše populacije divjega petelina (*Tetrao urogallus*) v Sloveniji. Da je lokacija sredi narodnega parka v tej državi tako ne šteje kaj dosti! To so bili tudi časi, ko je država izdala dovoljenja za postavitve vetrne elektrarne na Volovji rebri le dobrih dvesto metrov od gnezda planinskega orla (*Aquila chrysaetos*).

Zastavi se vprašanje, kako je mogoče, da so bila kljub jasnim pravilom varstva območij Natura 2000 izdana dovoljenja za graditev v jedro teritorija varovanega planinskega orla in varovane populacije divjega petelina. S tem vprašanjem pa smo že globoko zabredli v pravo! Brez vsaj osnovnega razumevanja prava se je danes težko resno lotiti varstva narave. Najprej moramo razumeti, da je Natura 2000 pravno orodje. Orodja pa delujejo samo, če jih kdo vzame v roke. Živimo v svetu, ki je poln najrazličnejših interesov in v katerem držijo vajeti v rokah ljudje z močjo. Državni uradniki, ki v upravnih postopkih presojujejo vplive načrtovanih posegov v naravo, ki torej odločajo, ali se bo soglasje izdalo ali je poseg treba zavrniti, so marsikdaj pod strahovitim pritiskom vladajoče garniture politikov in mogočnih investorjev ter njihovih dobro plačanih odvetniških družb. Dovoljenja, ki so bila izdana v omenjenih primerih, so bila nezakonita, bila so v nasprotju s pravili varstva območij Natura 2000. V primeru biatlonskega centra je pri tem (za zdaj) tudi ostalo, saj ni bilo nikogar, ki bi orodje Natura 2000 vzel v roke. V primeru Volovje rebri je bilo k sreči drugače. Tukaj smo se naravovarstveniki ob pomoči odvetnika Tomaža Petroviča močno angažirali. Bilo je zahtevno in dolgotrajno, vendar nam je naposled uspelo. Upravno sodišče je marca letos okoljevarstveno soglasje za VE Volovja reber razveljavilo, ker pri izdajanju niso bila spoštovana pravila varstva območij Natura 2000!

To je prva vsebinska sodba slovenskega sodišča, ki je povezana z dovoljevanjem potencialno škodljivih posegov v območja Natura 2000. Gre za precedens, pomen sodbe je daljnosežen. Morda gre za najpomembnejšo sodbo za varstvo narave v Sloveniji sploh. V sloven-

skem pravnem redu imamo sicer precej solidno preneseno vso relevantno evropsko zakonodajo, vendar je Natura 2000 pri nas dobila pravo težo šele s to sodbo. Sodba pomeni prvi gradnik slovenske pravne prakse, ki razlaga, kako je treba predpise o Naturi 2000 razumeti in kako jih uporabljati. Sledile bodo še mnoge!

S sodbo primer Volovja reber sicer še ni zaključen, daje pa Agenciji RS za okolje jasna navodila, kako mora upoštevati ključna pravila Nature 2000 pri ponovnem odločanju. Naj izpostavim najpomembnejše:

1. Previdnostno načelo

V zakonodaji obstaja stavek, ki bi ga moral poznati vsak slovenski naravovarstvenik in je zapisan v 6. členu Habitatne direktive: »...pristojni nacionalni organi soglašajo z načrtom ali projektom šele potem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega [Natura 2000] območja.« Upravno sodišče je v omenjeni sodbi zelo jasno zapisalo, kako je ta stavek treba razumeti: kadar se pojavi dvom, da bi poseg lahko imel škodljive posledice za varstvene cilje obravnavanega območja Natura 2000, potem bo ARSO smela poseg dovoliti le v primeru, če bo lahko z dokazi podprla prepričanje, da škode ne bo. V primeru dvoma bo morala odločiti v korist narave.

2. Obrnjeno dokazno breme

Naj se bralec ne ustraši zagonetnega pravnega izrazja v naslovu tega odstavka. Stvar je preprosta. Sodišče je namreč jasno zapisalo, da je investitor tisti, ki bo moral priskrbeti dokaze, da poseg v območje Natura 2000 ne bo imel škodljivega vpliva na naravo. To je izjemno pomembno. Pri dokazovanju škodljivih vplivov na naravo smo namreč naravovarstveniki šibkejša stranka. Doslej je pri nas veljalo »normalno dokazno breme«, kar pomeni, da smo bili naravovarstveniki tisti, ki smo se mučili z zbiranjem dokazov. Investitorji pa so jih potem večkrat vehementno zavračali, češ da so dokazi na majavih nogah. Z Naturo 2000 in po tej prelomni sodbi bo drugače. Če bo investitor želel posegati v občutljivo

območje varovane narave, bo moral preskrbeti trdne dokaze, da škode v naravi ne bo povzročil. Agencija RS za okolje bo izdajo dovoljenja morala odreči že, če bo jasnih podatkov primanjkovalo!

3. Mnenje Zavoda RS za varstvo narave (ZRSVN)

Sodba je nadvse pomembna tudi v delu, kjer obravnava pomen »Strokovnega mnenja ZRSVN«. Za vsak projekt potencialno škodljivega posega v območje Natura 2000 namreč ZRSVN izdela strokovno mnenje o njegovi naravovarstveni sprejemljivosti. Sodba pravi, da mora organ, ki izdaja soglasje, mnenje ZRSVN upoštevati. Mnenje resda ni pravno zavezujoče, vendar mora ARSO, kadar odloči v nasprotju z njim, svojo odločitev utemeljiti z navedbo ustreznih dokazov. V primeru vetrne elektrarne na Volovji reber je bilo mnenje ZRSVN jasno: elektrarna na tej lokaciji je nesprejemljiva, ker obstaja velika verjetnost škodljivega vpliva na nekatere varovane vrste, npr. na planinskega orla, beloglavega jastreba (*Gyps fulvus*) in risa (*Lynx lynx*). Sodba torej mnenju ZRSVN namenja ključno vlogo, kolegom na zavodu pa nalaga veliko odgovornost. Poslej bo v veliki meri prav od njihovega znanja, sposobnosti in poštenja odvisno, ali se bodo škodljivi posegi v Natura 2000 območja še vedno dogajali.

Po tej sodbi so v slovenskem varstvu narave mnoge reči precej bolj jasne. Zaradi tega bodo državni uradniki, ki so marsikdaj izpostavljeni pritiskom politike in mogočnih investorjev, marsikateri škodljivi poseg v naravo zavrnili z lažjim srcem. ●

2: Mnenje ZRSVN je bilo v primeru vetrne elektrarne na Volovji reber jasno: elektrarna na tej lokaciji je nesprejemljiva, ker obstaja velika verjetnost škodljivega vpliva na nekatere varovane vrste, npr. na beloglavega jastreba (*Gyps fulvus*).
foto: Aleš Jagodnik

3: Vetrne elektrarne pticam večinoma niso nevarne; velik problem pa postanejo, kadar jih postavimo v življenjski prostor velikih ujed, še posebej v primeru beloglavega jastreba in planinskega orla (*Aquila chrysaetos*).
foto: Tomaž Jančar

→ VABILO

V sodelovanju s Koalicijo organiziramo **izlet na Volovjo reber**, ki bo **24. septembra 2011**. Pod vodstvom strokovnjakov iz različnih področij bomo spoznavali naravno dediščino tega prelepnega a žal ogroženega kotička. Podrobnosti bodo mesec dni pred izletom objavljene na spletni strani DOPPS www.ptice.si.